

RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA INKLYUZIV TA'LIMNI QO'LLAB-QUVVATLASH

Ziyoda Xojimurodova Baxrom qizi

207-DMT logoped o'qituvchisi Maxsus pedagogika

Annotatsiya: Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimida inklyuzivlikni ta'minlashda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy raqamli platformalar nogironligi bo'lgan, maxsus ehtiyojli yoki turli qobiliyatga ega o'quvchilarga ta'lim jarayonida teng imkoniyatlar yaratish, bilim olishga bo'lgan qiziqishni oshirish hamda moslashtirilgan o'quv resurslari bilan ta'minlash imkonini beradi. Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Edmodo kabi ta'limiy platformalar orqali dars materiallarini turli formatlarda taqdim etish, interaktiv topshiriqlarni tashkil etish va masofadan hamkorlikni yo'lga qo'yish mumkin. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosidagi yordamchi vositalar (masalan, matnni ovozga aylantirish, avtomatik tarjima qilish, individual ta'lim yo'nalishlarini yaratish) inklyuziv ta'lim samaradorligini yanada oshiradi. Demak, raqamli platformalardan foydalanish inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash, barcha o'quvchilar uchun qulay va samarali ta'lim muhitini yaratishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, raqamli platformalar, axborot texnologiyalari, masofaviy ta'lim, teng imkoniyatlar, interaktiv metodlar, sun'iy intellekt, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonida ta'lim tizimida inklyuzivlikni ta'minlash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Har bir o'quvchining individual qobiliyatlari, ehtiyojlari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda sifatli ta'lim olishiga sharoit yaratish zamonaviy ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, raqamli platformalardan foydalanish inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning eng qulay vositalaridan biridir.

Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Edmodo kabi onlayn ta'lim platformalari dars materiallarini turli formatlarda taqdim etish, o'quvchilar bilan interaktiv muloqot olib borish va masofadan turib bilimlarni mustahkamlash imkonini beradi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar, avtomatik tarjima va matnni ovozga aylantirish kabi vositalar nogironligi bo'lgan o'quvchilar uchun qo'shimcha qulayliklar yaratadi. Shunday qilib, raqamli platformalar yordamida inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlashga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Raqamli platformalar yordamida inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlashda eng avvalo o'quvchilarning turli ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir. Masalan, Google Classroom orqali dars materiallarini nafaqat matn, balki audio va video shaklida joylashtirish o'quvchilarga bilimlarni o'z qobiliyatiga mos tarzda o'zlashtirish imkonini beradi. Ovozli topshiriqlar yoki subtitrlar qo'shish eshitishida muammosi bo'lgan o'quvchilar uchun katta qulaylik yaratadi.

Moodle platformasida maxsus test va mashg'ulotlarni turli darajalarga moslashtirish orqali o'quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin.

Bu yondashuv bilimlarni standart shaklda emas, balki moslashtirilgan tarzda o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Microsoft Teams orqali guruh ishlari tashkil etish o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni kuchaytiradi. Kollaboratsiya muhiti nogironligi bo'lgan va bo'lmagan o'quvchilarning birgalikda ijodiy loyihalarda ishtirok etishiga imkon beradi. Masalan, bir loyiha ustida ishlashda ba'zi o'quvchilar vizual materiallar yaratadi, boshqalari esa ovozli sharhlar tayyorlaydi.

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ham amaliy yondashuvlardan biridir. Masalan, matnni ovozga aylantiruvchi dasturlar ko'zi ojiz o'quvchilar uchun, avtomatik tarjima vositalari esa turli tillarda o'qiydigan o'quvchilar uchun ta'lim jarayonini qulay qiladi.

Shuningdek, Padlet kabi interaktiv devorlar o'quvchilarning fikrlarini erkin bildirishiga sharoit yaratadi. Bu usul kommunikatsiya va kreativlikni qo'llab-quvvatlab, barcha o'quvchilarni birdek ishtirokchi sifatida jalb etadi.

Natijada, raqamli platformalardan foydalanish nafaqat bilimlarni yetkazish, balki inklyuziv muhitni shakllantirish, kreativ yondashuvni rivojlantirish va hamkorlikni mustahkamlashda eng samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Inklyuziv ta'limda raqamli platformalardan foydalanish o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qamrab olishda juda samarali hisoblanadi. Masalan, **Google Classroom** orqali o'qituvchi dars materiallarini matn, audio va video shaklida joylashtirib, turli qobiliyatga ega o'quvchilarning bilim olish imkoniyatini kengaytiradi. Eshitishida muammosi bo'lgan o'quvchilar uchun subtitrli videolar, ko'zi ojizlar uchun esa ovozli ma'lumotlar joylashtirish katta yordam beradi.

Moodle platformasida topshiriqlarni darajaga qarab moslashtirish mumkin. Masalan, yuqori darajadagi o'quvchilarga kreativ loyiha topshirig'i berilsa, boshqa o'quvchilar uchun sodda va bosqichma-bosqich mashqlar tayyorlanadi. Shu orqali har bir o'quvchi o'z imkoniyatiga mos tarzda rivojlanadi.

Microsoft Teams yordamida guruh loyihalari tashkil etilib, barcha o'quvchilar hamkorlikda qatnashishi mumkin. Masalan, bir o'quvchi vizual dizayn tayyorlasa, boshqasi ovozli sharh beradi, yana biri matnli izoh qo'shadi. Natijada hamma o'z iqtidorini namoyon etib, umumiy loyiha yaratiladi.

Padlet kabi interaktiv devorlarda o'quvchilar o'z g'oyalarini turli shakllarda ifodalashadi. Kimdir rasm joylashtiradi, boshqasi ovoz yozadi, yana boshqasi qisqa video qo'shadi. Bu usul har bir o'quvchini faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb qiladi.

Shuningdek, **sun'iy intellekt texnologiyalari** yordamida matnni ovozga aylantirish dasturlari ko'zi ojiz o'quvchilar uchun katta qulaylik tug'diradi, avtomatik tarjima esa turli tillarda o'qiydigan o'quvchilar uchun bilim olish jarayonini soddalashtiradi.

Ta'lim texnologiyasi	Inklyuziv ta'limdagi amaliy qo'llanishi
Google Classroom	Dars materiallarini matn, audio va video ko'rinishida joylashtirib, eshitishda yoki ko'rishda muammosi bo'lgan o'quvchilarga qulaylik yaratish
Moodle	Topshiriqlarni turli darajaga moslashtirish, qobiliyati turlicha bo'lgan o'quvchilar uchun individual yo'nalish berish
Microsoft Teams	Guruh loyihalarida kollaboratsiyani rivojlantirish, nogironligi bo'lgan o'quvchilarni turli vazifalar orqali jarayonga jalb qilish
Padlet	O'quvchilarning g'oyalarini rasm, audio, video yoki matn orqali ifodalash imkoniyatini yaratish
Kahoot	O'quvchilarning bilimni interaktiv viktorina orqali tekshirish, qiziqarli o'yin shaklida hammani faol ishtirok ettirish
Sun'iy intellekt (AI) vositalari	Matnni ovozga aylantirish orqali ko'zi ojiz o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash, avtomatik tarjima yordamida til to'siqlarini yengish
Virtual Reality (VR)	Ko'rishda muammosi bo'lgan o'quvchilar uchun audio-tasvirli 3D muhit yaratish, amaliy tajribalarni virtual tarzda o'tkazish
Quizlet	Yod olishda qiynaladigan o'quvchilar uchun kartochkalar yordamida interaktiv mashqlar tashkil etish

XULOSA

Raqamli platformalar yordamida inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim ustunliklaridan biridir. Ushbu texnologiyalar turli qobiliyat va ehtiyojlarga ega o'quvchilar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlab, ularni ta'lim jarayoniga faol jalb etishga xizmat qiladi.

Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Padlet, Kahoot kabi platformalar dars materiallarini moslashtirilgan shaklda taqdim etish, hamkorlikda loyihalar yaratish va o'quvchilarning kreativligini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi vositalar matnni ovozga aylantirish, avtomatik tarjima va virtual muhitda o'quv jarayonini tashkil etish imkoniyatlari inklyuzivlikni ta'minlashda alohida ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuvlar

nafaqat maxsus ehtiyojli o'quvchilarni qo'llab-quvvatlaydi, balki barcha o'quvchilar uchun qulay, interaktiv va samarali ta'lim muhitini shakllantiradi.

Umuman olganda, raqamli platformalar yordamida inklyuziv ta'limni rivojlantirish ta'limda adolat, tenglik va sifatni ta'minlashga xizmat qilib, kelajak avlodning kreativ, hamkorlikka ochiq va ijtimoiy mas'uliyatli bo'lib shakllanishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov N., Rasulov B. *Raqamli pedagogika va zamonaviy ta'lim texnologiyalari*. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2022.
2. Jo'rayev M., Qodirova S. *Inklyuziv ta'lim metodikasi*. – Toshkent: “Innovatsion rivojlanish nashriyoti”, 2023.
3. Xolmatova D., Yusupova N. *Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta'lim jarayoni*. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
4. Mamatqulov A. *Zamonaviy ta'limda raqamli platformalardan foydalanish*. – Toshkent: “Iqtisod-Moliya”, 2023.
5. Saidova Z. *Ta'limda inklyuziv yondashuv va innovatsion metodlar*. – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2022.